

Рассказова О. Л., к.п.н., доцент,
Класичний приватний університет
(м. Запоріжжя)

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ: КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД

Реальністю сьогодення є феномен неформальної освіти дорослих. Виникнення й продовження активного просування освітніх послуг поза межами формальної освіти різноманітними освітніми провайдерами неформального простору свідчать про високий попит дорослого населення на запропоновані можливості здійснення навчання протягом життя в різних сучасних напрямках і формах.

Відбулися глобальні трансформаційні зміни постіндустріального суспільства на суспільство інформаційне. Швидкість змін зростає, складність професійних завдань збільшується. Реальний попит на професії сучасного ринку праці значно відрізняється від пропозицій формальної освіти щодо підготовки таких фахівців. Деякі заняття у сфері ІТ, наприклад, менеджер соціальних мереж, професійний блогер, сео-оптимізатор, хедхантер, не були відомі на початку 2000-х, а тепер стали популярними й високооплачуваними. Побудова індивідуального та суспільного життя також стрімко змінюється, що спричиняє старіння багатьох професій, наприклад, укладача кошторисів, стенографіста, бібліотекаря, ріелтора, операціоніста банку, бурильника тощо.

Для чого, чому, як вчаться дорослі люди, щоб відповідати запитам сучасного ринку праці, й мати задовільну якість життя? Сьогодні доросла людина стає інвестором власного особистісного і професійного розвитку. Щоб отримувати заохочення або дивіденди у вигляді високої зарплати, кар'єрного зростання, зміни соціального статусу, інших бонусів, доросла людина інвестує в розвиток своїх особистісних і професійних знань, вмінь, навичок, який можливий завдяки таким вкладенням у власну освіту. Доросла людина, таким чином, стає власним активом – матеріальним або нематеріальним, і сама обирає, якими компетентностями потрібно оволодіти, щоб бути потрібним фахівцем у зміненому соціальному і професійному середовищі.

Відповідно до ст. 1 п. 15 Закону України «Про освіту» динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, проводити професійну та/або подальшу навчальну діяльність, називається компетентністю [1].

Поняття компетентностей та компетенцій науково обґрунтовано вченими європейських країн минулого століття Р. Бадер, В. Байденко, Д. Мертенс, Дж. Равен, Р. Уайт, Н. Хомський, А. Шелтон та ін. Адаптовано і розвинуто вченими радянського й пострадянського просторів Н. Бібік, І. Зимняя, І. Зязюк, Н. Кузьміна, А. Маркова, Л. Мітіна, О. Овчарук, Л. Петровська, О. Пометун, В. Серіков, Т. Сорочан, І. Тараненко, А. Хуторской, Н. Шаблігіна та ін.

Компетентнісний вимір покладено сьогодні в основу Концепції «Нова українська школа». Компетентнісний підхід закладається у розвиток вищої і професійної освіти. Оновлені рекомендації Європейського Парламенту та Ради (ЄС) «Ключові компетентності для навчання впродовж життя» (2018 р.) змінили і доповнили рекомендації «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя» (2006 р.) [2; 3]. В них визначені еталонні рамки восьми основних компетенцій, тих, які необхідні всім громадянам для особистої реалізації та розвитку, активного громадянського життя, соціальної єдності та можливості працевлаштування, і кожна з яких вважається однаково важливою. Серед них: 1) грамотність; 2) мовна компетентність; 3) математична компетентність та компетентність у науках, технологіях та інженерії; 4) цифрова компетентність; 5) особиста, соціальна та навчальна компетентність; 6) громадянська компетентність; 7) підприємницька компетентність; 8) компетентність культурної обізнаності та самовираження [2].

Особливу увагу неформальна освіта приділяє розвитку ключових компетентностей, якого дорослі люди потребують для соціальної і особистісної позитивної ціннісно-сислової і світоглядної реалізації, виявлення активної громадянської позиції, соціальної інклюзії, працевлаштування, і які здатні забезпечити якість життя в інформаційному суспільстві. Тобто, ключові компетентності – це ті, які забезпечують нормальну життєдіяльність дорослої людини в соціумі. Багато дослідників відносять їх до загальногалузевого (метапредметного) змісту освітніх стандартів.

Провайдерами неформальної освіти дорослих охоплено і розвиток суто професійних, предметних компетентностей різних галузей виробничої і невиробничої сфер діяльності.

Отже, компетентнісний підхід у неформальній освіті дорослих є сьогодні провідним підходом до вимірювання як процесу, так і освітніх результатів дорослої людини, оскільки спрямований на формування готовності ефективно використовувати потенційні можливості дорослого (знання, уміння, навички, цінності, особистісні якості) та наявні зовнішні ресурси (інформаційні, людські, матеріальні) задля досягнення визначеної мети і конкретного результату.

Список використаних джерел

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page> (дата звернення 21.01.2018).
2. Proposal for a COUNCIL RECOMMENDATION on Key Competences for Lifelong Learning. 2018/0008 (NLE). Brussels, 17.01.2018. URL : <https://ec.europa.education/sites/education/files/recommendation-key-competences-lifelong-learning.pdf> (дата звернення 29.01.2018).
3. Про основні компетенції для навчання протягом усього життя. Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС). 18.12.2006. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_975?test=4/UMfPEGznhhAMY.Zi691C5hHI4 ags80msh8Ie6 (дата звернення 21. 01. 2018).